

Mesorah and Middos

ספירת העומר תשע"ה

1. R' Akiva Pan on the Festivals

The period of *Sefiras HaOmer*, which begins on the second day of Pesach and concludes on erev Shavuot, is a time of enormous opportunity for spiritual growth and improvement. Ramban (Vayikra 23:36) says that the six weeks between the conclusion of Pesach and the arrival of Shavuot is, in a spiritual sense, akin to Chol HaMoed, every moment of it filled with great holiness. While all Jews are expected to utilize the Sefirah days for self-improvement, there is a special responsibility incumbent upon bnei Torah, who proudly carry the banner of Torah, to exert effort and energy to use this period to the fullest extent possible. More is expected of those who devote their lives to the service of Hashem and who live on a higher spiritual plane. They are considered the קרובים (close ones) of Hashem, as it says (Vayikra 0:3), בקרבי אקדש, I will be sanctified through those who are closest to Me.

2

This concept can be used to explain a well-known but perplexing Gemara found in *Yevamos* (62b). The Gemara says that the great R' Akiva had 12,000 pairs of students, who all passed away during the days of *Sefirah*. It is because of this that the period of *Sefirah* was transformed from a joyful time of the year into a time of mourning.

What caused this great calamity to occur? The Gemara says that it was because these scholars did not act with the proper respect for one another, thereby violating the obligation of *kavod haTorah*. In fact, *Maharal* writes (in *Nesivos Olam, Nesiv HaTorah* 12, p. 52) that the word *כבוד*, honor, has the numerical value of 32. This, he says, is an allusion to the opinion that the *talmidim* of R' Akiva died during the first 32 days of *Sefirah*, their deaths finally ceasing on Lag BaOmer (see also *Rema, Orach Chaim* 493:1).

3. At the Century's Turn, Rabbi Yakov Kaminetzky

With this, we can understand why our sages decreed the four weeks between Pesach and Lag BaOmer to be a time of mourning, which they did not do for any of the other tragic pogroms and sufferings of the Jewish people, besides the destruction of the Temple. If from five students we have the entire oral tradition, we can imagine

5 ומודעות היא זו בבית מדרשונו, שהזכמה' המואצלת מלעילא, הגם שהיא נקלטת בכלי הקיבול של האדם, אינה מתקשרת במלואה, לעצמותו של המקבל. שהלא מתנת חיים היא שאין דברי תורה מושגים על בורים, אלא למי שמוסר כחו להשיגם. ורק אותו תלמוד המושג מתוך ייסורין שבהתמסרות, הוא לבדו נבלע בנפשו של האדם העמל עליו, ומעצב את הוויתו הרוחנית. ועל כן הוא קרוי 'בינה' - לשון 'בניין' - כי הוא המסד הבונה ומעצב נפשו של אדם.

והגם שאין שום הארה ושפע נמסכים בעצמיותו של אדם, ואינם נקשרים בו, זלא דוקא באמצעות יגיעו האישי הנמרץ, מכל מקום אי אפשר לה ל'בינה' להתרשם, אלא על מצע דעת החכמה שהורקה והוערתה אליו מבחוץ. שאין בכחו של אדם לפרות, אלא מכחו של זרע החכמה שניטע בו.

ובהארה זו לכלול בעלי מחשבה מקרא אמור באדם הראשון: "יצר ה' אלוקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים וגו'" (בראשית כז). ואמר רבותנו שמשכינה אדם שמות לכל בעלי החיים, חזר וקרא שם גם לעצמו - "אדם" - ונתן טעם לדבר: "אני נאה לי להקרא 'אדם', שנבראתי מן האדמה" (בר"ד י"ד).

והדברים מפתיעים, שהן אף שאר כל נפש חיה, מן הארץ נברא (בראשית א"ב). והיחודי בברייה ששמה אדם, הוא דוקא הנשמת חיים, חלק אלוך ממעל, שנפח בו בורא. הצלם ודמות' שנמסכו בו (שם שם כז). מה טעם קרוי איפוא האדם דוקא, מבחר היצורים, על שם האדמה ממנה לוקח?

ופשר דבר, נעוץ באשר האדמה. שהמאפיין את היצירה ששמה אדמה, שהיא מצמות, מפתחת ומטפחת, כל זרע זירוע אשר יזרע בקרבה, כפי התכונות הגלומות בו. בניגוד ליצורים כולם, שנבראו על מתכונתם, וניטעו בהם תכונות ייחודיות בלתי משתנות - אין לקרקע האדמה איפיון משלה, אלא מה שאתה זורע בה, הוא שאתה קוצר. לכשתיטע בה עץ עושה פרי, ייתן את פריו. והתכונות הייחודיות התבויות בגלעין המסויים, תתפתחה ותפרחנה, כל זרע למינו. ואם לעומת זה, תזרע בה קוץ ודרדר, אף הללו יצמיחו ויטפחו בה.

4

ועל נדחנו הדברים מתפרשים, שהגם שלא מתו אלא עד ל'ג בעומר, אף על פי כן מיוחסת מיתתם, לעונה הזו כולה ש'בין פסח לעצרת'. לפי שהזמן הזה, הוא שגורם. ומעתה עלינו ליתן את הדעת לשתיים: כיצד מקושרת מיתתן של התלמידים, לתקופה זו דוקא? ומה טעם אכן פקעה גזירת המיתה ב'ג בעומר, עד שלא חלפה לה העונה כולה?

ומאורע מופלג אחר, נכרך בעקבו של יום מופלא זה. של'ג בעומר הוא גם כן, יום ההילולא של ר' שמעון בר יוחאי, תלמידו המובהק של ר' עקיבא דורש כתרי אותיות - אחד מן החמשה, שנשתיירו מן המגפה הנוראה - ואבי גילוי תורת הסוד והפצתה בישראל, לדורות עולם. יום ההילולא של צדיק, הנא היום, בו נשמתו בעולמות העליונים, הולכת מחיל אל חיל ומתגבהת מדרגא לדרגא. ועל כן הוא יום של שמחה לו ולתלמידיו ההולכים בעקבותיו. ר'דברים גדולים, אינם במקרה" (מהר"ל). אם תיכנה ההשגחה, שפטירתו של רשב"י לאחר שנים, תארע בו ביום, ויאנו חוננים הן את פיסוק גזירת המיתה של חבריו, והן את ההילולא שלו, ביום אחד. אולי הוא, שהדברים כרוכים בפנימיותם זה בזה.

5. חכמה ובינה

התורה וכל האצלה רוחנית, נמסכים ומתעררים באדם, ברבדים עוקבים. תחילת השפיעה, קרוי 'חכמה'. ומשמעה, שפע הנוהר ממקור היצוץ, ומוערה על האדם בלא הקדמת תשלום יגיעתו. והמשך המסכותם באדם, קרוי 'בינה' - 'מבין דבר מתוך דבר' (רש"י שמות לא, ג). היא ההתעוררות העצמית של המקבל, המתאוה לכנוס את האורה, לעכלה, להבליעה ולשמש בה.

הוא אשר אמרנו. ייחודיותו של אדם, אינה כל כך במקוריותו, אלא דוקא ב'הנה' הנטועה בו. ככושר לפרח את ולעין התבונה הניטע בו מבחוץ. הוא זקוק איפוא נחרצות, לזרע של חכמה שיינטע בו, על מנת שיוכל הוא לטפחו. ועל אחת כמה שכן הדברים, בהארות ופרוות של רוחניות. שבדאי אין בכח אנוש לרבותם מעצמו, עד שיוארו לו משמיה, ויוערו לו עבורם כלים מלעילא. ופקידותו של אדם היא, למשמש בהארות המושפעות, לגדלם ולרבותם, עד שיעשו עץ עושה פרי. וזה עצמו משמש בידו ממילא, דרך קניין לחכמה הראשונה גופה.

אלא "הואיל והוא חפץ לגאלכם, אינו מביט במעשים שלכם, אלא מדלג על ההרים [מקפץ על הגבעות]" (מסיקתא רבתי פ"ח). גאולת מצרים נסללה איפוא, מכח חסד הארה עילאית שהורה, ועל ידי 'דילוג' ו'קפיצה'. זהו ציור של תהליך של הנפה בידו של מקום, שניערם בתנופה מעמק הבכא המצרי, הניפם בדהרה מטיט היוון, והציבם באחת, על כן של קדושה - ללא שותפות של הכנה מצד ישראל עצמן. והגפה זו, לא לבד שהעלתם מטיט היוון המצרי, אלא אף הקפיצתם בנייתו, לדרגת אהבת כלולות ולמדרגות נבואה.

ההשגות הללו, הוערו להם איפוא, בחסד גמור, ב'איתערותא דלעילא', ללא מרעון ותשלום של גיעה וידוהו. וכדרך כל חכמה, שהיא מואצלת מבחוץ. אבל מיד לאחריהם, באו ימי עמלה של בינה. מ'ט' ימים של הליכה אחר השכינה, בהם נתיגעו לכנס, לעכל ולהבליע, את השגות הגאולה. צעידה תמימה במצוות הקב"ה, במדבר שרף נחש ועקרב, אלי סיני. מוסיף עליהם,

נסיון הכניסה לים "עד חוטמם" (שמ"ר כא, א). הניצוח במלחמת עמלק - "והיה כאשר ירים משה ידו: הגב' ישראל" (שמות י"א). כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, היו מתגברין (ר"ה ט"א). עד שזכו בעמלם שלהם, ל'ויחן ישראל נגד ההר' - כאיש אחד בלב אחד" (שמות י"ב, ור"ט). וכל יום מאותן המ"ט, עקרו עצמן ישראל, כדברי השפ"א, מאחד מ'ט' שערי הטומאה המצרית, ורכשו להם אחד משערי הקדושה.

וכל אותו חסד מופלג, שחפן להם הקב"ה בנסים מצרים ובפלאות היציאה - בחינת חכמה לא נועד, אלא על מנת לאפשר להם לישראל, ליעקר מן הטומאה, ולהתחיל את מהלך העבודה העצמית, שבכוחה יסגלו להם את דרכי הקדושה, בגיע עמלם שלהם - בחינת בינה. שכאמור, כך הוא העולם דרך העבודה, שהקב"ה מזמן לאדם כלים, שיוכל עמהם ועל ידם, להנביט את העבודה שלו. ש'אלמלא הקב"ה עוזרו - אין יכול לר' (עי' קדושין לב).

ד. תורה שבכתב ושעל פה

והבנה זו, היא עצם הלוח, המגדיר את החלוקה של דברי תורה לשתיים: תורה שבכתב, ותורה שבעל פה.

תורת משה, היא שפיעה נוהרת של דיבורים מפי הגבורה. הארה עילאית, שאין לבשר ודם חלק ביצירתה. וייעודו של משה הוא: "אנכי עומד בין ה' וביניכם" (דברים ה). משה רבינו אינו אלא צינור, המעביר את השמועה מפי הגבורה לישראל. "משה קיבל תורה מסיני - ומסרה ליהושע" (אבות א, א). כאן לא נדרש אלא מעשה 'מסירה' בלבד. שבדבר תורה אלו, בחינת 'כפמה' הם, ואסור לתבונה האנושית לנסות לטול חבל בעיצובם. כל נסיון לערב את תפיסתנו שלנו בדיבורים האלוקים, יחדיר בהם, בהכרח, מידה של כחות וטשטוש.

לא כן דברי תורה שבעל פה. שהגם שכל עיקרם לא נועדו, אלא לחשוף את תכני התורה שבכתב. להאיים, ולתת להם מהלכים, בדרכי ההבנה האנושיים. אבל הארה זו, בוקעת ועולה מתוך גייעת בשר. כאן נוצקת תורה שבסיסה הוא התאמת דבר ה', ומסיכתו לתובנות חשיבה אנושית. כאן מתעורר כח החידוש הטבעי בשכל האנושי. כי הבנת דבר ה' והעראתו לכלים השכליים שלנו, דורשים את הפעלת יכולת החשיבה המקורית. את חזיון כח ההפשטה. את היכולת לכרוך תכנים חלוקים, תחת תובנת בניין אב אחד. ומאידך, את כושר האיבחון והניתוח,

הבוחן, מבדיל ומחלק, בין הלכות הנראות כזוהת בהשקפה ראשונה, וקובע להן את נדדיהן. כאן נוצרת איפוא, כביכול, שותפות בין המשפיע למקבל. בין קב"ה לכנסת ישראל.

והנה אף כאן אנו עדים, לאותו המהלך עצמו: חכמה המוערית מלעילא, המשמשת תשתית, ליגיעה העצמית של הלומד - המצמיח מקרבה בתבונתו, את פארי התורה שעל פה.

ומבדי הקבלה עמוקה זו שנתפרשה לפנינו כאן, אנו למדים ממילא, מה אופי נושאים ימי הספירה. אלו הן ימים המסויימים ליגיעת תורה שבעל פה. ימים של עמלות מסורה, למען יהיו כלינו ערוכים בבוא מועד, לעכל את שפעת האורות של מתן תורה.

ה. ר' עקיבא

והנה כשם שמשו רבינו, הינו מקור היניקה של תורה שבכתב. הוא התגלמות ה'אנוכי עומד בין ה' וביניכם". כך ובאותה המידה, מהוה ר' עקיבא, עמוד התווך של תורה שבעל פה לדורות. שבדידה הגיעה דרישתה, לשיאה המופלא והמופלא ביותר. עד שמשו רבינו עצמו, כביכול, נתקנא בו:

"אמר ר' יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום, מצאו לקבי"ה שיושב וקושר קשרים לאותיות כו'. אמר לפניו, רבש"ע, מי מעכב על ידך (כלומר, שטא לא די בגופו של כתובים, עד שכביכול, אתה מתעכב בסירתך, על מנת להוסיף להם כתיבם?) אמר לו (הקב"ה למשה), אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו, שתתיר לדרוש על כל קוץ וקוץ, תילין תילין של הלכות.

"אמר לפניו, רבש"ע, הראה לי. אמר לו, חזור לאחוריך. הלך (משה) וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן (ר' עקיבא וחבריו) אומרים, תשש כוחו (של משה). כיוון שהגיע (ר' עקיבא בפלפולו) לדבר אחד, אמרו לו תלמידיו, רבי [ו]ן מניין לך? אמר להם, הלכה למשה מסיני. נתיישרה דעתו (של משה)". (מנחות כ"ב).

ומאמר זה, בודאי סתום וחתום מכל צדדיו, וכבר התענגנו על פירושו, באסופות לפרשת יתרו (ייחור פרשה) ובמקומות נוספים. ולעלינו די שגלמד הימנו, שר' עקיבא דוקא, הוא המסמל, יותר מכל חכמי התורה שבכל הדורות, את תוקפה של תורה שבעל פה.

ובאמת, שכל התורה המסורה עתה בידנו, מבארו הוא שנבעה, שכן שנינו בפירושו: "סתם משנה, ר' סאי; סתם תוספתא, ר' נחמיה; סתם ספרא, ר' יהודה; סתם ספרי, ר' שמעון - וכולהו אליבא דר' עקיבא".

"כולהו אליבא דר' עקיבא!"

וכן שנינו בברייתא שבירושלמי הדברים, שמשמחו ל' אלף התלמידים הראשונים, "היה העולם שמש (מן התורה), עד שבא (ר' עקיבא) אצל רבותנו שבדרום, ושנאה להם. (ואלו הן), ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ור' אלעזר בן שמעון. והן הן שהעמידו תורה אותה שעה" (יבמות ס"ב).

ו. הגם התלמידים

ומכאן אנו מבינים, את עוצמתו של הזעזוע, את מעמקה של הטרגדיה, שבמיתת התלמידים. עם ישראל אותה שעה, היו מעונים, סחופים ודוויים, וטרם הספיקו להתעשת ממירות חורבן המקדש. ולא נמצא להם מנוח, אלא ביבנה וחכמיה. ודוקא באותה עת מעונה הגיעה דרישת תורה שעל פה לשיאה, בידו ר' עקיבא ותלמידיו. ומשנסתלקו הללו באחת מן העולם, אכן חשו במוחש, ש'העולם שמת'. שאף שיור הארת ד' אמות של הלכה, גם כן נסתלק נאצלם.

ומכאן נופא בוקע תוקף חטאם של התלמידים. שליב אלף זוגין הללו, הם אלו שנחלו, והיו מעותדים להיות צינור הפנחלה הבלעדי של תורה שבעל פה, לזרם ולזורות. כאן עמדה להתבצע מהזורה חוזרת של מתן תורה. בבואה של החזיון שבהו סיני. וכמו המעמד שבסיני, אף זה תבע נחרצות מן העומדים בו, את ה'ויחן' - כאיש אחד בלב אחד (שמות י"ב, ור"ט). אבל תלמיד ר' עקיבא, פגמו - כפי ערכם - בתוקפו של המעמד. "שלא נהגו כבוד זה ביה"ו! ולא לבד שחיסרו ב'ויחן', אלא שפגמו גם ב'הדבק בתלמידי חכמים', ובכבוד התורה. והן ר' עקיבא רבם הוא שחידש והשריש, את אשר לא העיזו דורות שלפניו: "את ה' אלוךך תירא" (דברים ו, ג) - לרבות תלמידי חכמים" (פסחים כ"ב, וע"ש). ואף על פי כן. כאן העכירו התלמידים את הכלים, וחלה תשות כח, בנחלת תורה שבעל פה.

ומצידוף הדברים, היינו מבינים ממילא, מה טעם אכן נענשו דוקא בעונה זו של הספירה. שתקופה ייחודית זו, מיועדת, כאמור, להתגברות העמלות והגיבול של תורה שעל פה. ועל כן, נתעצם בה הפגם שפגמו התלמידים בהנחלתה, עד לכדי העונש המבעית, של "כולם מתו בפרק אחד" - מפסח ועד עצרת". עד שחזרה והורקה תורה אל הראויים לה: רבותנו שבדרום.

how vast the Torah was before we lost those 24,000 students, and how tragic a loss their deaths caused. We can be sure that just as each of these five had their area of expertise, Rabbi Akiva had made each of the 24,000 who died an expert in one specific portion of Torah. What would our Torah be like today if we had the portions Rabbi Akiva taught them as well? Because our sages understood the scope of this loss, they decreed the days of the omer to be a time of fasting, sadness, and mourning.

* והיום בו מגעת הארתו של אהרון לשיא התחזקות הגהתה, הוא היום הליג בעומר, המקביל למידת ה'וד שבהוד'. הוא זה היום, בו מגעת הארת תורה שבעל פה, לידי נביטה ממשית הניכרת לעין.

* ומכאן אנו מבינים, מה טעם פסקו אותו היום תלמידי ר' עקיבא מלמות. שנתבאר לפנינו, שטעם גזירת המיתה היה, מפני שהנהגתם זה עם זה, הטילה תשות כח בהנחלת תורה שבעל פה. ואורת תורה עמוקה, שהיה על ר' עקיבא להנחיל לדורות הבאים, לא יכלה להימסר במלוא תוקפה ובהירותה, באמצעות התלמידים הללו.

והרינו משיגים מעתה, מעט ממסתרי ההשגחה. בליג בעומר, יום שהשראת תורה שבעל פה מגעת לידי שיא תוקפה, ממילא בא הפגם שנפגמו התלמידים, לידי תיקונו. מכאן ואילך הגיעה איפוא השעה, של החלפת משמרות. תורה שהיתה צריכה להימסר על ידן של ראשונים פקעה במיתתן. ומעתה קם דור חדש של תלמידים - רבותנו שבדרום - שעתידין למלא את הפגימה, ולהנחיל תורה שלימה לישראל.

* ומלאן-כודנו להבין גם כן, זה שתיכנה ההשגחה, והצמידה את ההילולא של רשב"י לאותו היום עצמו. כי הארת התורה שבעל פה שחידש והגיה ר' עקיבא בתוקף רב כל כך, לא באה לידי שלמות הנהגתה, אלא על ידי ר' שמעון תלמידו. הוא שהנחה את תלמידיו: "בני, שנו את מידותי, שמידותי תרומות, מתרומות של ר' עקיבא" (גיטין סזא). הוא איפוא הדולה ומסקה מתורת רבו, והוא שמיצה את מידות רבו עד תומן. ויותר מזה, שרוממן, והביאן למעלתן הגבוהה ביותר. ועל הכל, שרומם את דרישת כל קוץ וקוץ שבתורה שאחו בו רבו, וגילה בהם גם את פני הסוד הנעלמים, בחשיפת והתכנת ספר הזוהר הקדוש.

ובכתבי הכהן הגדול ר' צדוק זצ"ל מבואר עוד, שהילולא זו של ליג בעומר, היתה מיועדת להיות בפטידתו של ר' עקיבא. אלא שכיון שנהרג בעוונותנו, לא כלתה המשימה בימיו. ועל כן הועתקה, לימי הסתלקות תלמידו רשב"י שהשלימה.

והרינו מבינים ממילא, מה טעם מיוחסת מיתתן של התלמידים לעונה כולה שבין פסח לעצרת, הגם שכבר פסקו מלמות בפרוס העצרת, בליג בעומר. והדברים מאינים.

4 ספק משנה שופמים. הלכות ממרים פיהו ורדכ"ז (פכ"י)

פרק ששי

48 "כבוד" אב ואם מצות עשה נדולה וכן נראה אב ואם שקל אחר הקטוב ככבודו ובמוראו. כתוב כבר את אביו ואת אביו וכבודו כבר את ה' מלך. יבאנו ואמו כתוב איש אטו ואביו תיראו וכתוב את ה' אלהיך [5] תירא. בדרך שצוה על כבוד שמו הגדול ומוראו כך צוה על כבודם ומוראם: ב' הנקלה אביו או אמו בסקילה והמנקה בסקילה ידונה השה אותן בעונש. הקדים אב לאם לכבוד [2] והקדים אם לאב [2] למורא ללמד ששניהם שוים בין למורא כפי לכבוד: ג' או זהו מורא ואי זהו כבוד. מורא לא עושה בטקוטי

17

אך בדרך עבודה יש ללמוד ביאור התפלה על פי המבואר כוזהר הקדוש (פרשת אמור צז), כי שבע שבתות של ימי הספירה הם בבחינת שבעה ימים שכלל ישראל מטהרים עצמם לה'. כאשר המטהרת עצמה לבעלה ככתוב (ויקרא טו כח): "וספירה לה שבעת ימים ואחר תטהר". וכבר הרחיב רבינו האריז"ל ב"שער הכוונות" (דרושי ספירת העומר) לבאר בכלל וכפרט כי שבע שבתות הם כנגד שבע מדות של מעלה: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות, שבימי הספירה צריך לתקן את כל אשר פגמנו בהם.

בספרי חסידות מהכעש"ט הקדוש ותלמידיו זי"ע הוסיפו לבאר ענין זה בדרך עבודה השהו לכל נפש, כי כדי לתקן שבע המדות של מעלה, מושלת עלינו החובה להתחיל התיקון בשבע המדות של מטה בתוך תוכנו, כי האדם הוא בבחינת (בראשית כה יב): "טולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", כי על ידי התיקון בתוך האדם שהוא מוצב ארצה, יזכו להשלים את התיקון למעלה בשמים.

והנה תיקון המדות אצל האדם הוא: בסור מרע, שלא נשתמש בו מדות אלו בניגוד לציון התורה, והן כעשה טוב שנשתמש בו מדות אלו רק לעשות רצון אבינו שבשמים, וצריך לעבוד על תיקון המדות הן כמצוות שבין אדם למקום והן במצוות שבין אדם לחבירו. ונרחיב קצת בכיאר הענין מספרים הקדושים. כשכוב הראשון של ימי הספירה שהוא כנגד

קב"ה אה"י כ"ח / כדאי הוא רבי שמעון / מאמר כ

16

[א]

"רבונו של עולם, אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקלפותינו ומטומאותינו, כמו שכתבת בתורתך, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום, כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזהמתם".

ודקדק ב"תורת היים" להרה"ק רבי חיים מקאסוב זצ"ל (פרשת אמור ד"ה וספרתם הבין) איזה ראה אנו מביאים ממה שכתוב: "וספרתם לכם ממחרת השבת", הלא בכתוב זה לא נזכר שהקב"ה צונו לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מטומאותינו. ותיריך בדרך רמז כי ענין זה רמזו בכתוב: "וספרתם לכם" - לביים נוטריקון כידו לטהרנו מקלפותינו.

"שבע שבתות תמימות תהיינה" כדי לתקן בהם שבע המדות ונראה לבאר ענין זה בדרך נגלה השהו לכל נפש, על פי הידוע כי תכלית יציאת ישראל מגלות מצרים היתה כדי שיקבלו את התורה ככתוב (שמות ג יב): "כדוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה". ופירש רש"י: "ששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חדשים שיצאו ממצרים".

אך לפי זה צריך ביאר, מדוע השהה הקב"ה לתת את התורה ישראל עד אחרי ימי הספירה ולא נתן להם את התורה מיד אחרי שיצאו ממצרים. אמנם התשובה על כך היא, כי כך עלה כרצון ה' לתת לישראל זמן שיכינו עצמם בימי הספירה לקראת קבלת התורה, כמו שאנו אומרים בתפלה שאחרי ספירת העומר:

* The commentators ask: Why did this tragedy take place specifically during the days of *Sefirah*? Ran, in his concluding comments to *Pesachim* (28a), says that Hashem's wrath was directed against R' Akiva's students because the very origin of the *Sefirah* period commemorated a remarkable display of *kavod haTorah* by the Jewish nation. Ran quotes a Midrash that says that when Moshe relayed the news to the people that they would soon be leaving Egypt, he added that the purpose of the Exodus was that *you will serve G-d on this mountain* (*Shemos* 3:12) by accepting the Torah and its *mitzvos*. The people were very excited and asked Moshe, "When will this great day come?" Moshe told them that it would take place 50 days after *Yetzias Mitzrayim*. In their anticipation of this great event, they impatiently counted the days toward *Mattan*

Torah. This became the forerunner of our tradition to count *Sefirah*. The *kavod haTorah* displayed by the nation became deeply imbedded in this special *Sefirah* period, and therefore, when the *talmidim* of R' Akiva conducted themselves in a manner lacking in *kavod haTorah*, they were severely punished during this time.

מדת התסד, יכוון לתקן מדת התסד שהיא בחינת אהבה, שלא לאהוב דברים האסורים או אפילו המותרים כדי למלאות תאוות לבון אלא ישתמש בה לאהבת את ה' ולעשות חסד עם חבירו.

בשבוע השני שהוא כנגד מדת גבורה שהיא יראה, יכוון לתקן מדה זו על ידי שיפוש מיראות חיצונית, ויתלבש רק ביראת ה' כל היום. בשבוע השלישי שהוא כנגד מדת תפארת, יפוש מהתפארות של כל הענינים החומריים, אלא יתפאר מגפלאות מעשה ה' בכחינת (ההלים לו ג): "בה' תהלל נפשי". בשבוע הרביעי שהוא כנגד מדת נצח, יפוש מלהשתמש במדת הנצחון לכבוד עצמו, אלא ינצח את היצר הרע וכל המתנגדים לעבודת ה'. בשבוע החמישי שהוא כנגד מדת הוד מלשון הודיה, יורה ויהלל לה' על כל נשימה ונשימה. בשבוע השישי שהוא כנגד מדת יסוד שהוא לשון קשר ודביקות, ידבק בה' בקשר אמין כל ימות, ובשבוע השביעי שהוא כנגד מדת מלכות, יקבל עליו עול מלכות שמים.

נמצינו למדים מזה כי עיקר העבודה בימי הספירה הוא תיקון שבע המדות שבאדם. הנה כי כן מבואר היטב נוסח התפלה: "רבשע אתה צוינתו על ידי משה עבדך לספור ספירה העומר כדי לטהרנו מקלפותינו ומטומאותינו", ומביא ראיה לכך: "כמו שכתבת בתורתך, וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הכיאתם את עומר התנופה

שבע שבתות תמימות תהייתה", ומאחר שצונו ה' לספור דוקא שבע שבתות כנגד שבע מדות שבאדם, הרי זו הוכחה שהכוונה בזה לזכר את כל המדות: "כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם".

[כ] 20

מ"ט ימי הספירה כמספר ל"ב טו"ב שורש כל המדות יומתקן להבין בזה מה שכתב ה"בני יששכר" (א"י מאמר ג). כי ימי הספירה הם מ"ט ימים כמספר ל"ב טו"ב שהוא שורש כל המדות טובות, כמו ששינו במשנה (אבות פ"ב משנה ט) על חמשה תלמידים מובחרים התנאים הקדושים שהיו לרבן יוחנן בן זכאי:

"אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם. רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי יהושע אומר חבר טוב, רבי יוסי אומר שכן טוב, רבי שמעון אומר הרואה את הנולד, רבי אלעזר אומר לב טוב. אמר להם, רואה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם".

22 ופירש הרע"ב: "לפי שהלב הוא המניע לכל שאר המוחות והוא המקור שממנו נובעים כל הפעולות, ואף על פי שיש לפעולות אברים מיוחדים, מכל מקום הכח המעורר לכל התנועות הוא בלב".

מבואר מזה כי לב טוב כולל בחוכו כל המדות טובות, לכן ימי הספירה הם מ"ט ימים כמין ל"ב טו"ב שהוא שורש כל המדות, ולפי המבואר

מחאים ענין זה עם דברי הזוהר הקדוש והאר"ז, כי העבודה בימים אלו היא תיקון המדות. מוסיף על כך ה"בני יששכר" רמז נאה, כי ענין זה רמז בתחילת תורה שבכתב שישנן ל"ב תיבות ממלת "בראשית" עד לפני מלת "טוב" הראשון שנוכר בתורה:

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים, ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, וירא אלקים את האור כי טוב".

והנה אחרי ל"ב תיבות כתוב בתורה * מלת טוב, הרי לנו צירוף ל"ב טו"ב בהתחלת התורה, להורות כי זהו יסוד כל החורה שישתדל האדם שיהיה לו "לב טוב" שהוא שורש כל המדות טובות. ויש להוסיף נקודה נפלאה כי מטעם זה באמצע הרמז של "לב טוב" בהתחלת התורה כתוב: "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום", ודרשו חכמינו ז"ל במדרש (כ"ר ב ה): "אלו מעשיהן של רשעים, ויאמר אלקים יהי אור, אלו מעשיהן של צדיקים". ללמדנו שאי אפשר לתקן מיד כל המדות, אלא כך היא דרכו של עולם שראשית חיי האדם הוא בכחינת תוהו ובוהו, ורק על ידי עמל ויגיעה זוכים לתקן כל המדות בכחינת "לב טוב".

[ג]

המדות הן יסוד ושורש לכל מצוות התורה ועתה, בא וראה כמה עמקו מעשי ה' שהקדים לתת לנו את ימי

22 הספירה, כדי שמתקן בהם את כל שבע המדות לפני שנקבל את התורה כחג השבועות, כי בלי תיקון המדות אין שום ערך וקיום לכל התורה, כמו שהאר"ז קנה רבי חיים וויטאל זצ"ל ב"שערי קדושה" (חלק א שער ב), לבאר הטעם שלא נזכרו בין כל התרי"ג מצוות עבודת המדות שלא לכעוס ושלא להתגאות וכדומה.

ומבואר שם הענין כי איש ישראל מורכב משתי נפשות המתנגדות זו לזו, מצד אחד "נפש השכלית" שמקומה במוח ונמשכת רק לטוב ולעבודת ה', והיא נקראת "נפש האלקית". ומצד שני "נפש השפלה" המתלכשת בדם האדם להחיות כל אברי הגוף ונמשכת אחרי כל התאוות, והיא הנקראת "נפש הבהמית" בהיותה נמשכת לכל הבלי עולם הזה כבהמה.

והנה תכלית עבודת האדם בעולם הזה היא להגביר הנפש השכלית הנמשכת לטוב על נפש השפלה הנמשכת לרע ולהפכה לטוב, כי הנפש השכלית והאלקית יש לה רק יכולת להתבונן ולהבחין בין טוב לרע, אולם כדי לקיים המצוות בפועל ממש הנה בהכרח שתתלבש בנפש השפלה המתלכשת בדם להחיות ולהפעיל את אברי הגוף.

נמצא לפי זה כי אם לא יתקן האדם את מדותיו הטבעיות בנפש השפלה, כי אז לא תוכל הנפש השכלית להוציא מהכח אל הפועל את רצונה לעבוד את ה' במעשה, כי הגאונה

והתאוה של הנפש השפלה תעמוד בדרכה ולא תוציא לעשות את המצוות ומעשים הטובים.

Thus, it was Avraham's midos, the superlative qualities which he bequeathed to his progeny, more than anything else, that endeared him to HaKadosh Baruch Hu.

In Sha'arei Kedushah (2:2), R' Chaim Vital writes that midos are the principles and fundamentals upon which the 613 mitzvos rest and are therefore not reckoned among the mitzvos.

Therefore, one must beware of bad character traits even more than he is zealous regarding the positive and negative commandments, for by being a virtuous person he will readily perform the commandments.

Thus, one can understand the astounding words of the Sages concerning virtues, that modesty and humility lead one to Ruach HaKodesh [Divine Inspiration] and the Shechinah [Divine Presence] rests upon him. They speak not of performance of mitzvos, but of midos! Understand this well - how the foundation of the performance of mitzvos is moral excellence - and vice versa.

26

הסמיכים בל"ג בעומר, לא מתו כתלמידים הראשונים משום שנהגו כבוד זה לזה. ולפי האמור יש לכבד הענין בזה על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (שם), כי ל"ג בעומר חל ביום שהוא בבחינת ל"ב טו"ב, כי כבר עברו ל"ב ימי העומר והתחילו טו"ב ימים האחרונים של ימי הספירה.

ללמוד מסכת אבות כל ימות הקיץ, אבל עיקר החקנה הוא בין פסח לעצרת. גיש לומר כי היות שעיקר העבודה במ"ט ימי הספירה כמנין ל"ב טו"ב, הוא לזכר המדות שבלב שהן שורש ויסוד לקיום כל התורה כולה. לכן תקנו ללמוד דוקא מסכת אבות שבה לימדנו חכמנו ז"ל חורת המדות כמו: "איזהו חכם הלומד מכל אדם", "איזהו עשיר השמח בחלקו", ועוד מאמרים רבים ביניהם גם בחירתו של רבי יוחנן בן זכאי במדה של "לב טוב" שכוללת בתוכה כל המדות.

מעשה מבורא היטב מדוע נעשו תלמידי רבי עקיבא, שמתו דוקא בימי הספירה משום שלא נהגו כבוד זה לזה, כי כאשר אדם נוהג כבוד בחבירו הרי נה מצד מדה לב טוב שבו [וסימנך כבוד בגימטריא ל"ב]. אולם היות שלא נהגו כבוד זה לזה, הנה מתו בתוך מ"ט ימי הספירה שהעבודה בהם היא לזכר שורש כל המדות ל"ב טו"ב בגימטריא מ"ט, ומכיון שהם לא עשו כן לכן מתו דוקא בימים אלו.

ויש להוסיף תכלין לכאן בזה, מה שהארנו לכאן לעיל (מאמר יח) שיטת ה"פרי חדש" והחיד"א, כי שורש השמחה בל"ג בעומר היא, כי חמשה תלמידיו החדשים של רבי עקיבא

לפי האמור ממשיך מהר"י ללמדנו יסוד גדול שמטעם זה לא נזכר תיקון המדות בין תרי"ג מצוות, כי תיקון המדות הוא שורש והכנה לקיום כל המצוות, שהרי כל זמן שלא תיקן אדם את המדותיו אי אפשר שיקיים מצוות ה' כראוי, כי הנפש השפלה תעמוד בדרכו ותמנע ממנו מלקיים מצוות ה'. ולתועלת הענין נביא את לשון קדשו, שראוי לכל אחד מישראל לשנן את הדברים בכל עידן ועידן:

"והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית... והנה בנפש הזה תלויות המדות הטובות והרעות, והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלוין תרי"ג מצוות התורה...

ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצוות, ואמנם הן הכנות עיקריות אל תרי"ג המצוות בקיומם או כביטולם, יען כי אין בה בנפש השכלית לקיים המצוות על ידי תרי"ג איברי הגוף, אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו, כבוד (ויקרא יז יד) כי נפש כל כשר דמו בנפשו הוא, ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העבירות עצמן מאד מאד.

מתנות בעצרת על פירות האילן חיים רפא סליח

27

ונקדים דברי רבנו יונה בשערי תשובה (שער ב' דרך השלישי סי' יז) וז"ל בא"ד שם ואמרו באבות דרבי נתן פרק כ"ג כל שמעשיו מרובים מחמתו חכמתו מתקיימת שנאמר נעשה ונשמע. ביאור הדבר כי האיש אשר קיבל על נפשו לבל נאמן לשמור ולעשות על פי התורה אשר יורוהו ועל פי המשפט אשר יאמרו לו היושבים על המשפט יש בידו מן היום הזה שכל על כל המצוות על אשר שמעה אזנו מדברי התורה ותבן להם ועל הדברים אשר לא גילו אזנו עליהם עדנה וצדק לבש וקנה זכות על הנגלות אליו ועל כל נעלם מעיניו ואחרי יום יום ידרוש וישקוד דלתו מוכיחיו וישכיל מכל מלמדיו ונמצא האיש הזה מעשיו מרובים מחמתו כי לא ידע את הדבר והנה שכרו אתו וכענין מה שאמרו ישראל בסיני נעשה ונשמע שהקדימו קבלת המעשה על נפשם לפני השמיעה ובענין אחר לא יתכן שיהיו מעשי האדם מרובים ממה שהוא יודע, עכ"ל.

היוצא מדבריו הוא כי קבלת עול תורה היא הקבלה בלב ללמוד תמיד מהו רצון ה' ולקיים מיד כל מה שישמע וזאת בלב ובמצפון נאמן כל כך עד שיכולים כבר לומר עליו כי כל המעשים הם אצלו רק כמחוסר זמן או מחוסר ידיעה באשר בטוחים אנו בו שבעת שילמוד הרי הוא על ידי קבלתו כמוכרח לעשות מיד. וזו היתה מדרגת כלל ישראל וכוונתם באמרם נעשה ונשמע.

והשוה זאת עם דברי הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ב הי"ב) ומה היא התשובה שיעזב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמרו בלבו שלא יעשהו עוד... ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם... ע"ש. והבן לפי זה כשאנו מקבלים מחדש עול התורה בחג השבועות כדבעי הרי זה אותה תשובה בלב שלם שאנו מקבלים על עצמינו ברי"ה אשר עליה מעיד יודע תעלומות. ואם כן מצינו עוד השתוות בעצם עבודת היום של שני ימים טובים אלו כי בשניהם עומד האדם זמקבל בלבו קבלה חזקה ועושה עצמו על ידה כמוכרח לעשות רצון ה' וזהו עיקר הזכות לזכות בדין באותם הימים וכנ"ל.

ואם כן אפשר לכאן גם בנוגע לחג השבועות באופן זה דבאמת טובה גדולה היא לנו מה שקבע הקב"ה היום טוב של שבועות ליום הדין והוא כדי להרבות זכויותינו ולדון אותנו במצב הכי נעלה שלנו. כי הנה החג נקבע דוקא לשמחה של תורה וכמו שכי' רש"י שם בפסחים (ט"ח:) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם וז"ל שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה שניתנה תורה בו, עכ"ל. הרי שבשמחת יו"ט ביום זה אנו מקבלים על עצמינו כל התורה כולה ללמוד וללמד לשמור ולעשות כאשר עשו אבותינו בהר סיני קבלה אמיתית בלב שלם מתוך שמחה גדולה של שזכו לכך. האם יש קבלת עול מלכות שמים גדולה מזו! האם יש מדרגה רמה ונשגבה לישראל גבוהה מזו! ובמצב כזה דוקא רצה הקב"ה לדון את ישראל כדי להוציא לאור משפטינו איום ונורא.

ועל פי דרכנו מבוראים דברי הירושלמי הנ"ל כמין חומר כי ברי"ה העבודה היא ליכנס לפני ה' על ידי עבודת המלכיות ועל ידי זה זוכים בדין כאילו נבראתם בריה חדשה. וכן בעצרת העבודה היא לקבל עול תורה שעל ידי זה נחשב כאילו לא חטאתם מימכם ודברים אלו מרומזים בפסוקים של קרבנות היום כי הן הן עיקר עבודת היום ותכליתה היא שנוכה בדין בימים אלו.

אמנם בזה חלוק היום טוב של שבועות מיו"ט של רי"ה אשר ברי"ה מחמת ירידת הדורות צריכים התעוררות מבחוץ של פחד הדין וידיעת המשפט לעורר אותנו לקבל מלכותו כדבעי, אבל לקבלת התורה עדיין מספיק לנו השמחה בקבלתה להגביה אותנו למדרגת נעשה ונשמע לקבל שוב על עצמינו עול התורה הקדושה ולהיות נדונים לטובה בזכות ובשכר זאת.

קבלת עול תורה

השתא שזכינו להכיר כי כמו שברי"ה העבודה של מלכיות היא המשפיעה על הדין וכדי שנוכה בדין נצטינו עלה, כן בחג השבועות העבודה של קבלת עול תורה מכריע דינו לטובה, אם כן צריכים אנו ללמוד היטב מהו עבודה זו של קבלת עול תורה.

אנחנו נמצאים עכשיו בימי הספירה, חכמינו הקדושים במסכת יבמות דף ס"ב מספרים את הסיפור המרגש שבשכל הישר אין לנו שום הבנה בסיפור הזה: לתנא רבי עקיבא היו עשרים וארבע אלף תלמידים וכולם נפטרו בתוך תקופה כל כך קצרה. העונש היה על שלא נהגו כבוד זה בזה. כמובן שאי אפשר לפרש את המלים האלה כמו שהשכל שלנו מפרש. יי כמה וכמה פירושים לזה, פירוש אחד מובא בשם ר' ישראל סלנטר שהם לא פירגנו לשני. זה היה חסר, להגיד קומפלימנט לשני. הם לא פגעו או ביישו, אבל לפרגן לשני ולומר לו מילה טובה, בזה הם לא היו זהירים.

33

ה"דרבון" איתו נכנסים לעוה"ב:

נוסף דברים שבהם נוכל להתחזק ולא ניכשל בדבר הזה. בירושלים היה צדיק גדול שקראו לו הרבה הקדגש רבי גדליה משה מזווייהל הוא היה בן של ר' שלמקה מזווייהל זצוק"ל. היה שם גם צדיק גדול שקראו לו ר' אלה רוס ז"ל, שזכה לשמש אצל ר' שלמקה זווייהלער, והוא היה מספר ששעות ספורות לפני שר' שלמקה נפטר, הוא שינן עשרות פעמים מזמור ט"ו בתהלים ששם כתוב מזמור לדוד מי יגור באהלך... הוא חזר על המזמור הזה פעם אחר פעם עד שהמשמש בקודש שאל: רבה מה פשט בדברים האלה?

ענה לו כך: החוק קובע שכל אדם שרוצה לצאת מהגבולות של הארץ שהוא נמצא הוא צריך להציג דרכון כדי לדעת מאיזו מדינה הוא כדי שיוכל לעבור את הגבולות, אחרי זה כמובן יש מדינות שבהם צריך גם ויזה להוכיח שהם מוכנים לקבל אותך בתור תייר. כשאתה יוצא מהעולם הזה אתה צריך דרכון וויזה, לא כל דרכון מכובדים, יש מדינות שלא מוכנים להכניס ולאשר תושב אזרח ממדינה מסויימת, אותו דבר, אדם עוזב כאן את העולם הזה והוא צריך להגיע לעולם הבא, הוא רוצה להכנס לשערים שבשמים, לא כל דרכון מכובד שם. יש דרכון שנקרא אינטרנשיונאל, דרכון דיפלומטי של אדם מכובד, עצם הדבר שהוא נשיא המעצמה הגדולה זה כמו דרכון אינטרנשיונאל שכל השערים פתוחים לפניו,

כמו"כ, בשמים יש המון שערים והיכלות הקודש שנשמה יכולה וזוכה להכנס שם אחרי שפה בעולם הזה היא זכתה לעבוד על עצמה, ישנם שערים שעל ידי לימוד התורה זוכים לפתוח את השער הזה, יש שערים שלהם זוכים על ידי תפילה, יש שערים על ידי דברים אחרים, יש דרכון אינטרנשיונאלי שהוא פותח את השערים בשמים ללא שום הגבלה, זה אדם שנוהר לא לצער ולא לפגוע בחבר, זה הדרכון האינטרנשיונאלי שהוא פותח את כל השערים והגבולות. דוד המלך אומר מזמור לדוד מי יגור באהלך? והוא מפרט: הולך תמים ופועל צדק... לא הגל על לשונך, לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו. בכזה דרכון, אם לא עשית רעה לאדם, השערים נפתחים.

אמר ר' גדליה משה, אני משנן את המזמור הזה כיון שבחיי נזהרתי עד למאד ואני יכול להעיד על עצמי שאף פעם לא פגעתי באדם ולא עשיתי רע לאדם, ממילא כשאני אסגור את העיניים, המזמור הזה זה הדרכון שלי. זה ממש נורא שאדם יכול להעיד על עצמו דבר כזה.

והנה בזה צריכים להעיר כי אי אפשר לאדם לקבל על עצמו עול תורה באמת ובתמים קבלה אמיתית כנייל אם לא תיקן מדותיו תיקון שלם, כי במה הוא בטוח אם לא תיקן מדותיו, הלא אין קבלתו שוה כלום שגלוי וידוע שמדותיו של אדם הן הן המנהיגות אותו. העצלות והכבוד והחמדה וכדומה. והמה יבואו ופירעו אותו מעבודתו את ה' ומה יועיל לו קבלתו שאפילו אם הוא רוצה באמת לקיים כל מה שילמד איך נאמר כי בטוחים אנו בו שעל ידי קבלתו החזקה יחשב כמוכרח לעשות מיד, הלא גם אז יבואו ויתאספו כל מדותיו הרעות למונעו מן המצות ומעשים טובים כאשר הנסיון מוכיח לכל מי שמסתכל על עצמו בעין האמת.

על זאת בא רבינו יונה באבות פ"ג. אחרי שביאר במשנה ט' שם את כל מהלך שלו הנ"ל בענין נעשה ונשמע והוסיף במשנה י"ז דברים הללו: אם אין דרך ארץ אין תורה ר"ל שצריך תחילה לתקן עצמו במדות וזה תשכון התורה עליו שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מדות טובות, לא שילמוד התורה ואח"כ יקח לו המדות כי אי אפשר וזהו כענין שנאמר נעשה ונשמע וכמו שכתבנו עכ"ל. הרי שלמד רבינו יונה כתנאי קודם למעשה שכל מעלת נעשה ונשמע היה רק על ידי שתקנו מדותיהם וכל סגולת נעשה ונשמע הנ"ל שיחשב על ידי קבלתו בלב כאלו כבר קיים כל המעשים אינו שייך רק אם תיקן מדותיו מקודם, ופשוט הוא דאליה איך נהיה בטוחים בו וכנ"ל.

34

לפי זה שהקבלה של נעשה ונשמע צריכה הכנה זרבה של תיקון המדות אשר בלעדה אינה שוה כלום, וזו היתה עבודת כלל ישראל בין פסח לעצרת לברר וללבן עצמם מזהמת טומאת מדות הרעות ולטהר עצמם במדות טובות כדי שיהיו ראויים לקבל התורה, ובעיקר שתהיה קבלתם בלב מתקבלת לפני היודע תעלומות כי קנו לעצמם הכלים לקיים המצות וכאשר ילמדו וישמעו מה לעשות יהיה בכך ידם מיד לעשותם. זאת עשו והצליחו דור יוצאי מצרים מקבלי התורה, ומה נתהוו היחולו של מועד"י בין פסח לעצרת לזמן ההכנה לנעשה ונשמע שהיא כמו העת רצון של אלול לפני ר"ה להכין עצמם לתשובה כדי לזכות בדין.

ועיין בספר אמת ליעקב מהגר"י קמנצקי זצ"ל על פרקי אבות-בפתיחה שם, שמבאר מנהג ישראל ללמוד מסכת אבות בשבועות בין פסח לעצרת על פי הנ"ל, שכן עשו דור המדבר ביציאתן ממצרים עבדו על טוהר המדות שלהם וז"ל ומטעם זה נתהווה מנהג אצל הדורות שלאחריהם שגם אנו. המקבלים את התורה מחדש בכל שנה בחג העצרת. צריכים להתכונן למעמד הקבלה על ידי תיקון המדות ועיצוב האישיות, ולכן בכל שבוע ושבוע מביין ששת השבועות האלו

לומדים אנחנו פרק אחד במסכת אבות כדי שנשפר את עצמינו בפרטים האלה שמזכיר התנא ועל ידי זה נהיה מוכנים וראויים לקבל את התורה. כנתינתה מסיני. ביום השבועות, עכ"ל.

31

ולפי דברינו הנ"ל מבואר יותר כי לא נהיה ראויים כלל לקבל התורה אם לא נכין לעצמינו הכלים לקיום המצוה על ידי תיקון המדות. ואולי זהו הטעם שמתו תלמידי ר' עקיבא בין פסח לעצרת על שלא נהגו כבוד זה בזה אשר זהו ליקוי במדות טובות כי כאשר אין עושין ההכנות הראויות לקראת זמן מתן תורתנו אז כבר נאלצו ימי ההכנה מן הדין של חג העצרת ומיום ליום מדת הדין מתגברת כאשר לא מתקנים המדות המעכבות שלמות הקבלה, ובארזי לבנון אדירי התורה פוגעת תחילה אם לא מדדככים טוהר שלם כאשר ראוי להם כי כבר מופרכת מעיקרא קבלת התורה שלהם כי לא הכינו כלים כמדת גדלותם ועל כן דנים עליהם במוקדם, והיינו בגדר נידון על שם סופן כאשר יהיה אי אפשר להם לקבל קבלה אמיתית שיעיד עליהם יודע תעלומות.

ועל כן נשאר מנהג אבלות לדורות להזכיר לנו כי הימים ימי דין ושנוכח ההכנה הגדולה המוטלת עלינו לקראת יום הדין הגדול הבעי"ל בחג העצרת אשר זוכין בה רק על ידי קבלה אמיתית בשמחת יום מתן תורתנו. והוא בגדר ירידת הדורות הנ"ל דכמו שבר"ה כבר הזכירו אותו בהלכות עצומו של יום את הפחד ואת הדץ, כן בחג השבועות העירו לנו על הדין וההכנה הנדרשת אליו, אבל לא רצו להפריע בזה את שמחת היום טוב רק את היחול המועד"י הפכו לאבל להזכיר אותו להכין עצמינו ברצינות לקראת קבלת התורה. ומה שלא רצו בכלל לגלות את זאת בהלכות היום של חג השבועות כמו בר"ה יש לומר כי לא על ידי קבלה יבשה זוכין בדין בחג העצרת אלא דוקא קבלה בשמחה עצומה וכפי עוצם השמחה עומק הקבלה, ועל כן הכל מודים בעצרת דבעינין לכם וחס מלהזכיר פחד ומורא בעידן חדוותא כזו ודי לרמוז לנו על זאת בימי ההכנה אבל היום טוב עצמו מיוחד הוא "ושמחת לפני ה'!"

החסד הגדול מכולם: תורת חסד

הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל קבע, שהחסד החשוב ביותר הוא החסד הרוחני שעושים עם הזולת - הן על ידי לימוד תורה והן באמצעות כל השפעה רוחנית אחרת. הוא הביא את מאמר הזו"ל במסכת סוכה (מט:) על הפסוק "ותורת חסד על לשונה": "וכי יש תורה של חסד, ותורה שאינה של חסד? אלא [הלומד] תורה ללמדה, זוהי תורה של חסד". והוסיף, שאף על פי שעצם לימוד התורה הוא חסד שעושים עם כל העולם, כמאמר חז"ל: "כל הלומד תורה לשמה כאילו העמיד פלטרין של מעלה ושל מטה", אבל 'תורה ומלמדה' זהו חסד שאין למעלה ממנו, כי התורה היא החיים. וכי יש חסד גדול מהענקת חיים לזולת?

מצאנו בחז"ל שילוב של תורה וגמילות חסדים. לדוגמא, אביי ורבא היו מצאצאי בית עלי שהתקלל בקללה נוראה, אבל אביי זכה לחיות ששים שנה ורבא ארבעים שנה. למה זכה לעוד עשרים שנה? כי אביי למד תורה והתעסק גם בגמילות חסדים.

בכל מעשה אפשר לעשות חסד!

* מסופר על ר' אליה לופיאן שהלך בכפר חסידים לכיוון הישיבה וראה שני פועלים עובדים בזיפות הכביש, אחד מהם היה תימני חרדי עולה חדש, ואחד חילוני. שאל את החילוני: מה אתה עושה? וענה: כסף! אני עובד ומרוויח כסף. שאל את התימני, וענה: אני עושה חסד, מזפת את הכביש כדי שאנשים לא יתקלו באבנים. ר' אליה התפעל מאד מהתשובה, הגיע לישיבה, דפק על הבימה ואמר: אדם יכול לעשות מעשה שמביא לחיי שעה ויכול לעשות מעשה שמביאו לחיי העולם הבא. מכל מעשה אפשר לעשות חסד ואפשר להפסיד חסד.

החזו"א הורה לו שילך ויהיה שם שבוע או עשרה ימים אבל הוסיף לו משפט יסודי ביותר בעניני התורה והיהדות באופן כללי. הוא רצה להניח את דעתו על כך שעוזב את הלימוד ואמר: באותו זמן שתתן לה עוד כפית של תרופה, אתה נידון באותו זמן לא כמתעסק בחסד בלבד, אלא תהיה נידון בכל פעולה כמי שעוסק בתורה. שאל אותו הבחור: חסד אני מבין, למה תורה? אני לא מסוגל לחשוב בלימוד באותו זמן. הסביר לו יסוד שהוא אחד מאבני היסוד של האישיות של האדם: למה אתה לומד כ"כ? מה בעצם תכלית הלימוד שלך? אתה רוצה להתקרב לבורא.

"אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובררך חטאים לא עמד... כי

אם צתורת ה' חפצו ונתורתו יהגה יומם ולילה". בהתחלה כתוב "בתורת ה'", ואח"כ "בתורתו". לפני הגיעה זה תורת ה' אבל אחרי שהוא מכין את הכלים זה כבר נקרא תורה שלו. אתה רוצה שהתורה תיבלע בתוכך. לא בכל מצב ניתן להדבק בתורה, כמו שלא כל חומר ניתן להדביק זה לזה. "מה יאמרו קרוצי גושיו", אדם שהוא קרוץ גוש ובשר יכול להתחבר לאוהב אין - סוף של הבורא? זה לא בר - חיבור. אמר לו החזו"א: אתה יודע מה הוא החומר שמדבק אדם לתורה? התורה איננה נדבקת אלא לנפש עדינה. התורה היא אור אין סוף מצד אחד, והאדם רוצה להתחבר אל התורה. איך מתחברים? התורה נטמעת ונספגת בנפש עדינה. כל התורה שאתה לומד בפניבז', איך זה יכנס שזה לא יהפך לידיעות חיצונית זה ע"י חסד.

סיפר לי הרב משה גריינמן שהיה נאמן ביתו של הגאון ר' שמואל רזובסקי זצ"ל שהיה-אוכח בשעת המעשה שיסופר להלן. פעם הגיע אליו יהודי אחד מירושלים וביקש להתעניין על בחור משיבת פוניבז', לשירוך לבתו. והתחיל לשאול את ראש הישיבה מספר שאלות, כמה שעות ביום הבחור לומד, איך שמירת הזמן שלו ואיך שמירת הסדרים, ואם הוא מגיע לתפילות בישיבה, ואיך ההשתתפות שלו בשיעורים, ואם הוא שואל כענין, ואם הוא מבין מה שעונים לו... וכו' וכו'. אחר שקיבל תשובות המניחות את דעתו, הודה לראש הישיבה שהקדיש לו מזמנו ועמד ללכת לדרכו.

* אמר לו ר' שמואל, בעדינות ובאצילות נפשו: ראה נא, עד עכשיו אתה שאלת אותי שאלות, שמא תרשה לי, יקירי, לשאול אותך כמה שאלות. הנה מדברך הבנתי שאתה מתעניין בדבר שידוך לבתך, ואתה נראה מרוצה מאד מכל מה ששמעת, כי אתה כנראה מבין שזה כל מה שהבט שלך צריכה לדעת, באיזה שעה בדיוק הוא מגיע ל"סדר", ואם הוא יורד לעומק הסברות וכו'.

* אך אני חושב שיתכן שאתה מתן מאד מעניין לדעת אם הבחור הזה בכלל... בן אדם. היה מן הראוי שתשאל אותי כמה פעמים בשבוע הוא מצחצח שיניים, אם בכלל... האם נעים לשבת לידו... ואיך הוא מתנהג בחדר האוכל, האם הוא מגיע ראשון ולוקח את המנה המשובחת, או שאחרי מנחה הוא לא רץ כל כך מהר לחדר האוכל, אלא יושב עם חברותא ולומד ומנצל את הזמן, והוא בא בסוף ואוכל את מה שנשאר. ומה קורה אם קנקן השתיה שעל השולחן נגמר וצריך למלאותו שוב, האם

הוא זה שתופס את הקנקן ורץ למטבח להביאו מלא, או שהוא יושב ב"סבלנות" זמן רב וממתין עד שמישהו אחר יעשה זאת... האם הוא נכנס מידי פעם למטבח להודות להם על טרחתם עבורו, ואיך הוא מתנהג כאשר האוכל לא ערב לחכו, האם הוא בכל זאת אוכל, ואחר כך ניגש למטבח לומר "תודה רבה, האוכל היה טוב", שהרי שעות רבות עובדים להכין לו את ארוחותיו, או שהוא היום לא אוכל, רק יורד לקיוסק וקונה ממתקים.

* הנה הגעת למסקנא שהוא שקדן. שמא תברר איך הוא מתנהג כאשר הוא מסיים לימודו בשעה מאוחרת בלילה, כאשר חבריו כבר ישנים מקודם, האם הוא מוריד את נעליו טרם בואו ומחזיקם בידיו כדי שלא יתעוררו, או שהוא נכנס בקול רעש גדול בשעה זו. ובבוקר, האם הוא מסדר את מיטתו או שהוא משאיר את חדרו מפוזר מתחילת הזמן עוד סופו...

מה פירוש לא נהגו כבוד זה בזה - ומדוע?

כדי להבין הדבר לאשורו, צריכים אנו להתבונן על הסיבה שלא נהגו כבוד זה לזה. האם אפשר ח"ו להעלות על הדעת שתלמידי רבי עקיבא לא כבדו זה את זה מתוך שפלות ופחיתות הנפש חס"ישראלם שהיתה עין כל אחד צרה בכבודו של חבריו ח"ו? אלא הטעם שלא נהגו כבוד היה מטעם גדלותם ורוממות נפשם. הם בהבחנתם בנפש האדם, בעומק הרגשתם חשו בכל פגימה קלה באדם, בעצמם ובחבריהם, אותו חסרון קטן שראו בחבריהם האפיל על השלמות שראו האחד בשני עד שלא יכלו לנהוג כבוד בשל כך.

מספרים על מוסיקאי גדול אחד שמע פעם חריקת דלת ונתעלף. רואים אנו עד כמה יכול אדם לעדן את חוש השמיעה עד שלא יכול לסבול שום כיעור, וצלצול מכוער גרם לו להתעלפות. כמו כן צייר אומן המסתכל

על תמונה שלכאורה לכל אדם נראית יפה ונפלאה, אבל האומן בחושו הדק והמפותח, מגלה איזו פגימה קטנה בתמונה שמקלקלת שלמותה ואינו יכול להחשיבה למרות כל העבודה האמנותית שהוטבעה בתמונה ההיא.

תלמידי ר"ע לא יכלו לסבול שום פגימה קלה בשלמות נפש האדם, ולכן לא מצאו בנפשם היכולת לנהוג כבוד באלו ששלמותם אינה בשלמות הגמורה הנקיה מכל אבק דק שבדק.

עונשם: מידה כנגד מידה:

וכיון שזו היתה מידתם, נידונו מדה כנגד מדה, כמו שמבאר מרן הגרי"ס ב"אור ישראל", מכיון שלא דנו לכף זכות האחד את השני, ופגם כל שהוא היה באפשרותו לגרום שלא יתחשבו עם כל הגדלות והשלמות בתורה ובמידות של חבריהם. כמו כן התנהגו עמם בשמים ונתחייבו על הפגמים הזעירים שהיו בהם ולא יכלה התורה ושום זכות להצילם.

מדוע נפטרו בין פסח לעצרת?

ואפשר הטעם שמתו בין פסח לעצרת הוא משום שאלו ימים של הכנה לקבלת התורה, שאז הזמן המסוגל לרכוש קניני התורה. ואחד מהם הוא: "נושא בעול עם חבריו ומכריעו לכף זכות" (פרקי אבות) וכיון שהם לא עשו כן, לכן נענשו. כי דרך התורה האמיתית לכבד כל אדם. בעד כל דבר טוב שנמצא בו ולראות רק המעלה והטוב של הזולת, כמו שמוזכר בתפילה קודם התפילה של ה"נועם אלימלך" ז"ע, שהתפלל: "שנראה רק מעלת חברינו ולא חסרונם", נאמר "על כל פשעים תכסה אהבה...", אפילו על פשעים, ק"ו על פגמים קלים באדם גדול בתורה במידות ובמעשים טובים.

ומה שלא חששו בשמים על אובדן תורתם ועל העולם שהיה שם מבלי תורה, אפשר שלפי מידתם לא היו יכולים להיות מנהיגי הדור, כי היו שורפים את כל העולם בעיניהם בעד כל חטא ועוון, וק"ו בעד פשע, וא"כ התועלת בתורתם היתה יוצאת בהפסדם, ולכן נקנסה מיתה עליהם, ומיתתם קבעה אבולות לדורות לכלל ישראל, כי לא היה רק לדורם, אלא

תורתם חסרה לנו עד סוף כל הדורות, ולכן נקבעו ימי הספירה לאבל נצחי עד ביאת הגואל, שיהיה עונש גדולי הרוח ללמד לנו לראות רק הטוב והיפה בזולת, ושנזכר שיתנהגו עמנו בשמים מדה כנגד מדה.

וראינו בספר "אורחות מוסר" שהביא תירוץ נפלא לכך בשם הגאון רבי אליעזר לאפיאן שליט"א, ובכך פגמם של תלמידי ר"ע שלא נהגו כבוד זה בזה, היה דוקא לצד גדלותם ורוממות נפשם, ולכך כשהבחין האחד בנקודה מסוימת - בחבירו שאינו מושלם בה, מעתה הביט בו כביטול, וממילא כמו כן זה השני שהיה מושלם בנקודה אחרת, כשהבחין בחבירו הראשון שאינו מושלם באותה נקודה מעתה הביט הוא בחבירו כביטול, והרי ידוע שאין אדם דומה לחבירו ובכל אדם ישנה נקודה שלמה ונקודה חסרה, והוא שגרם להם שהביטו כביטול זה בזה.

והדבר דומה לאומן בציור, שהנו מושלם במקצועו, הרי שמיד יסתייג מכל זיוף שיגלה בציור שיובא לפניו, וכן זה הדקדקן בקריאה ובהברה, כל זיוף בהברה ודקדוק יצרום לו באוזנו, וכן מוסיקאי שהנו רגיש לצלילים עדינים יהא קשה לו מאד לשמוע כל זיוף ולו הקטן ביותר, וכל אלו מיד יפסלו כדעתם את אשר יובא לפניהם כשאינו מושלם.

ואף שאכן לכל אחד ישנה כמו כן נקודה חסרה, אולם האדם על החסרון של עצמו יש לו די לימודי זכות על עצמו, ואין אדם רואה נגעי עצמו, ומה שכן רואה - הוא נגעי אחרים, ולצד שלימותם של תלמידי ר"ע כשהתבוננו כ"א בחסרון ובנגע של השני - הביטו בו כביטול ולא נהגו בו כבוד הראוי.

ודבר זה הוא מצוי למאד מכיוון אחר שלילי באנשים קטנים שכאשר ימצאו באדם גדול איזו הנהגה שאינה לפי כבודו, או ימצאו בו חסרון ויתכן שהחסרון הוא באמת חסרון, מיד יפסלוהו! ובעיניהם כבר לא יחשב לגדול, ולא מבינים המה שלכל אחד ישנה נקודת בחירה, שהיא נקודת חולשה אצלו שיתכן שיכשל בה, כי אצלו דרוש לנקודה זו מאמץ רב, ואם מצליח הוא להתגבר באותה נקודה פעם או פעמים מתוך עשר או עשרים פעם שנכשל באותה נקודה - לצדיק יחשב, אחר שבשכילו זו נקודה קשה מאד לפיצוח.

אלא שאצל פשוטי העם כשלון זה להגדיל את מומם של ת"ח נובע משפלותם וקנאתם וכמאמר חז"ל גדולה שגאה ששונאין ע"ה את הת"ח, אולם לגבי תלמידי ר"ע כאמור, נכע הדבר מתוך רוממותם וגדלותם, והוא שהביאם להביט כביטול על חבריהם.

ואילו התורה מחייבת אותנו שהסתכלותנו תהיה להיפך. להסתכל בנקודות החיוביות של השני ולקלסן ולפרגן לו עליהם, ולהתעלם מנגעיו וחסרונותיו. והוא הנאמר "בצדק תשפוט עמיתך", והוא החיוב לדון לכף זכות וכזה גופא, שהגם אם אכן ראית בו חסרון, תדון שזו נקודת החולשה הקשה אצלו.

וכתפילת ה"נועם אלימלך": שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם, ובספר "מערכי לב" (עמ' קט"ז קי"ז) היטיב לבאר נקודת חולשה זו המצויה דוקא אצל השלמים.

כדי להתגבר על תופעה זו של פסילת הזולת מחמת חסרון אשר נמצא בו, יש לחדר ולאמת את הידיעה הברורה שהנה לכל אדם יש לו נקודת חולשה משלו, ועל המוצא נקודת חולשה בחבירו לבדעת, שיתכן גלו היתה נקודה חלשה זו בו, יתכן והיה הרבה יותר גרוע מחבירו, וכמו שנבאר זאת בקטע הבא.

ז. דבריו הנפלאים של רבי אהרן הגדול מקרלין זצ"ל

רבי אהרן הגדול מקרלין זצ"ל כותב באגרת: אברהם אבינו אם יצא להתחלף עמי, לא הייתי רוצה. מהו בעצם אברהם אבינו. צדיק בעל מדרגות, ואני - איש פשוט, ואם אני אתחלף לי עם אברהם אבינו הוא נעשה לו איש פשוט ואני אעשה בעל מדרגה, אבל בשמים לא יתוסף כלום, רק לי, מה שאעשה בעל מדרגה, הרי שוב לי ולעצמי, וכל "לי" אין לרצות, זה לצורך "עצמי" ואין לרצות בכך. ע"כ.

בלומר, הרי סוף סוף יהיה להקב"ה בעולמו רק "אברהם אבינו" אחד ו"רבי אהרן הגדול" אחד, א"כ מאי נפק"מ לו להקב"ה מי יהיה "אברהם אבינו" ומי יהיה "רבי אהרן הגדול" הרי אם יתחלפו "אברהם אבינו" ו"רבי אהרן הגדול" בשמים לא יתוסף כלום!

* התפקיד של "רבי אהרן הגדול" להיות כמו שרכי אהרן הגדול צריך להיות הוא - לא פחות חשוב בעיני השי"ת מתפקידו של "אברהם אבינו" להיות כמו שאברהם אבינו צריך להיות.

45 My Sole Desire

Sefiras ha'omer teaches us a central lesson in avodas Hashem. When we achieve a new insight in any area, we must try to internalize and practice it while at the same time realize that the Ribono shel Olam loves us the way we are right now, and that He wants to see our yearning for Him from the place in which we are at present. Hashem's nachas is to see us counting and advancing step by step, day by day, from the barley omer - our animalistic level. The omer is an offering that is desired by Hashem - "lifnei Hashem, lirtzonchem."

* Hashem doesn't expect us to become perfect in a day; He only asks that we count, that we move in the right direction, that we want to be close to Him. The mitzvah is to count every day. Every day is significant and Hashem takes joy in our spiritual yearning at every level of our journey.

The mitzvah of sefiras ha'omer is "... you shall count for you." Chazal learn from this that every person must count himself. Hashem has nachas from every Jew and his efforts at his present spiritual level. Others may well be achieving much more than we are in certain areas, but we must remember that Hashem created each person with different characteristics and life circumstances, and He expects each one's unique avodah at his own level. "You shall count for you!" Hashem has nachas from every Jew's individual counting.